

mu posljednji uzrok jakost ili slabost, naprednost ili natražnost, diplomatska vještina ili nevještina, nego su najdublji uzrok — interesi kraljevstva Božjega, oni jedini tu odlučuju. Isus Krist, vječna Mudrost i glava toga kraljevstva, služi se ljudskim djelovanjem, da poluči svoje vječne svrhe. Nabukodonozor usnio golem kip: glava mu bijaše od zlata, prsa od srebra, trup od mjedi, noge i stopala od željeza i gline; to su bile redom monarhije babilonska, medijsko-perzijska, macedonska, rimska. Kamen poletio s brda, a odvalila ga je ne ljudska nego sila Božja: razmrskao kip, prometnuo se gorom i pokrio zemlju. To bijaše Mesijino kraljevstvo, kraljevstvo Božje, kojemu su velike one države morale da služe. Per-Božji osloboditi sužanjstva, kazne za nevjeru; macedonska država svlada perzijsku, da grčki jezik zavlada svijetom: duhoviti grčki jezik i grčki duh bijahu vrlo sposobni da shvate i izraze uzvišene tajne kršćanske; rimska je država slijedila iza macedonske i prisilila ratoborne narode na mir, da utre put kršćanskim vjerovjesnicima. Interesi Božji bijahu svuda svrha, kojoj je služila snaga Cirova, genij Aleksandra i Cezara, državnička mudrost Rimljana... Bog ne mijenja svojih vječnih načela: i danas su jednako još ovi interesi Božji mjerilo, prema kojemu nesvijesno rade Lloyd Georges i kolege njegovi s obje strane oceana... Oni su orude u rukama Providnosti. Što je namjeravala Providnost Božja, za koju ih je svrhu upotrijebila u velikim događajima, kojima bijasmo i jesmo svjedoci, to će jasnije spoznati tek kasni vijekovi, spoznat će pa će se diviti u radosti divnim putevima, kojima vječna Ljubav vodi kraljevstvo svoje konačnoj svrsi.

To kraljevstvo Božje, komu smo eto i mi članovi, neka je predmet naše najdublje i najslade radosti, neka sve ljude dobre volje spaja u jednoj velikoj zajedničkoj ljubavi!

Sarajevo.

E. Springer D. I.

„Christian Science.“

Pod kraj XVIII. vijeka pojavio se medikalni magnetizam, oko sredine XIX. vijeka spiritizam, da uz teosofiju istisnu Bogom objavljenu vjeru. S istom pretenzijom istupa » Christian Science « i već osvaja tla daleko od svog anglosaskog zavičaja. A čini to sasvim metodske, napose spisima engleskim i francuskim, kojih je golemo mnoštvo rasturio na sve četiri strane svijeta.

Čovjek je religiozno biće pa ga privlači i zanima sve, što se zodičeva vjerskim ruhom, bila to prava vjera ili pak pseudomisticizam prikaze s drugog svijeta, magija i t. d. Da vidimo, šta je taj » Christian Science « i njegova » scientistička crkva. « Ovaj put ćemo se

zabaviti samo s njegovom osnivačicom, dok ćemo u drugoj prigodi iznijeti njegovu nauku i pretrasti vjersku i filozofijsku vrijednost njegovu.*)

Zanimivo je, da i u » Christian Scienceu « jedna žena igra znamenitu ulogu. To je osnivačica njegova Mary Baker, obično poznata pod imenom Mrs. Eddy. Rodila se u čednim prilikama g.1821. u Bowu, selu new-hampshirske države sjevero-američke Unije. Kad joj je bilo osam godina, čula bi neke glasove. Sa dvanaest godina snade je kriza vjerske zanesenosti, a usto bi patila često od živčanog trzanja, grčeva, nesvjestice, halucinacije. Teološkim prepirkama dovodila bi u očaj oca, koji bi znao reći: » Ako je Marija Magdalena imala sedam đavola, naša ih Marija ima svakako deset.« Untoč svim bizarnostima Mary je što svojom ljepotom što čarobnim pogledom umjela da zavlada selom, bila je ko stvorena da vlada.

Udajući se sa dvadeset i dvije godine postade domala udovicom i zapade u bijedu. Živčane krize, sve žešće, učestaše. Periode letargije izmjenjivale bi se s divljom eksaltacijom. Da ublaži patnje, dala bi se čitave sate zibati uvelikoj kolijevci. Deset godina poznije (1853) udade se za putujućeg zubara Pattersona, koga nakon nešto vremena ostavi. Da mogne živjeti, dade se na okultistiku, a to joj zdravstveno stanje još pogorša. Kad joj je bila četrdeset i jedna godina, združi se s liječnikom magnetizerom, koji je nosio lijepo ime Phineas Parkhust Quimby, a izašao je na glas sa svoje magnetizerske vještine. Prakticirao je t. zv. *Mind Cure* iliti umijeće da sve bolesti liječi sugestijom. Jednog zimskog dana Mary Baker pade na ledu tako nesretno, da se već nije mogla držati na nogama. Za nekoliko dana Quimby ju ozdravi. To joj se učini čudom: ona se sve to više zanosila za Quimbya.

Kad taj g. 1866. umrije, Mary Baker baštini od svog prijatelja mnogo rukopisa o predmetima vjerskim, filozofskim i medicinskim. Tu ostavštinu uze ona preradivati dodavajuć joj biblijsko i ekstravagantno tumačenje. Tako je nastala njezina » objava «, koju je tobože po višem nalogu morala širiti. Ali kako nije bila sretna ruke u čudesnom liječenju bolesnika, povjeri ovu zadaću mladom Richardu Kennedyu, koji je dašto radio posve po njenim uputama.

Kennedy je bio sretniji od Bakerove, a otud se rodiše zavist i razmirice, i oni se razidoše. Sad odabere Kennedyeva učenika Spofforda, koji je ne samo uspijevao u čudesnom liječenju, nego je revidirao Quimbyeve spise, i tako troškom nekoliko učenika ugleda svijetlo prvo izdanje knjige *Science and Health* (Znanost i zdravlje). Buduć je i Spofford uspijevao više no je Bakerovoj bilo pravo, ona prekine s njim, a onda se uda za njegova učenika Eddyja (1877). Odsad je ona Mrs. Eddy pa je pod tim imenom najviše poznata. Još

*) Sr. Lucien Roure u „Étudesu“ 1922. br. 7. 8.

je dugo ljuto mrzila na Spofforda, »ubojicu duha«, i na Kennedya »savremenog Nerona« tužeći se na njih, da svojim »zlim magnetizmom« hoće da unište njezinu moć.

Mrs. Eddy bješe već zašla u godine i doživjela mnogo razočaranja pa se odlučí na akciju u velikom stilu. Ona osnuje u Bostonu školu, a domala i crkvu, koja uze službeni naslov »Crkva Krista Scientista«. Dade se »zaređiti« pastorom i uze propovijedati i držati sastanke. God. 1882. umrije joj muž od arsenika, ali rasudbom se arsenik nije mogao ustanoviti. To se dalo lako protumačiti: takmaci su mu naudili »mesmerskim otrovom, koji su mu dali nematerijalnim putem.« Domala izađe »*The Journal of Christian Science*«, onda novo izdanje »*Science and Health*« pa djela: *Christian Healing*; *The People is God*; *Defence of Christian Science*; *Historical Sketch of metaphysical Healing*.

Pokret se širio naglo. U mnogim gradovima nikoše podružnice. Raskol i nesuglasice zaprijetiše pokretu, no Mrs. Eddy drakonskim mjerama očuva jedinstvo; među ostalim zabranila je svojim učenicima da čitaju o mentalnom liječenju išta, što nije izašlo pod njezinim imenom. Koliko joj je porastao ugled, pokazuje ova činjenica: g. 1888. zaputi se u Chicago, a na prolazu svijet se tiskao i gazio, da je se dotakne i da otkine štogod s njezina odijela!

U Bostonu je društvo »*Christian Science*« sagradilo hram, no Mrs. Eddy je držala, da je neugledan, a mimo to ona mu nije bila apsolutan gospodar. God. 1894. ona položi u istom gradu prvi kamen veličajnoj crkvi »*Mother Church*«. Kod posvete (1895.) klicalo je Eddyjevoj do 30.000 osoba. Beskrajna povorka obožavatelja i obožavateljica prošla je kroz sobu, što si ju je osnivačica pridržala u zgradi. Soba, »*Mother Room*«, bila je obložena mramorom, rijetkim drvetom, oniksom i dragim kovinama.

Otad je Mrs. Eddy živjela u osami na svojem imanju i uživala u miru obožavanje, što joj ga iskazivahu njeni štovatelji. Primakla se devedesetoj godini svog vijeka, a okolina je govorila o neumrlosti. Iznenada joj upala pluća prekide nit života. Sljedbenici njezini ne govorahu o smrti; tā smrt ne može da zadesi pravih vjernika »*Christian Sciencea*«. »Majka« je unišila u novu fazu svoje ekzistencije.

Ostavila je u Saveznim državama 668 scientističkih crkava sa 85.000 pristaša i mnogo podružnica u glavnim zemljama svijeta, osobito u Engleskoj. Danas ima London sedam hramova. U Parizu nalazi se sijelo scientizma u najodličnijoj četvrti. Središte cijeloga pokreta jest Boston, gdje izlaze i glavni listovi scientistički: *The Christian Science Monitor*, velik dnevnik (14 do 20 strana); *The Christian Journal* (osnovan 1883); *The Christian Science Quaterly* (1890), donosi propovijedi i predavanja za bogoslužje; *Christian Science Sentinel* s mottom: »Što velim vama, velim svima: Bdižite!« *The Herald of Christian Science* (1918): donosi moralne pouke i

pripovijeda ozdravljenja i milosti, dobivene po scientizmu. Čitav niz brošura i traktova popularizuje scientističku nauku. Osobito se pak ističu djela, što nose Mrs. Eddyjino ime, kao *Retrospection and Introspection*, *Rudimental Divine Science*, *No and Yes*, pa *Science and Health with key of the Scriptures* (znanost i zdravlje s ključem Biblije). Ovo je kanoti filozofsko-scientistički kodeks nove nauke ili još bolje — Biblija nove objave.

Uzalud ćeš se truditi da nađeš u ovom temeljnom djelu scientističku »objavu« razloženu suvislo i sustavno. Valja ti se proverati kroz đedale nejasnih, zamršenih, često i smušenih fraza, da uhvatiš osnovne misli, a ovo je to čudnije, što je »Science and Health« dotje-traziš dokaze: Mrs. Eddy je očito držala, da je to stvar posve zališ-
na. Dosta je, da ona nešto tvrdi. U njoj je »Duh«: pokloni se i vjeruj!

Jedan veliki reformator.

Sv. Grgur VII., papa († 1085).

Već često valovi vjerskog indiferentizma, lažne prosvjete i čudoredne pokvarenosti snažno zaljuljaše ladicom Petrovom i rekao bi, sad će potonuti. Neprijatelji su Crkve od radosti klicali nadajući se dugo željkovanoj pobjedi, ali Crkva još i danas stoji čista, sveta i uzvišena. Ona gleda, kako u prahu pred njom leže satri ti toliki njeni neprijatelji sve od ponosnih rimskih careva i fanatičnih istočnih sektaraca pa do Voltaira i Bismarcka. . . Božja providnost, koja bdije nad Crkvom Kristovom, dizala je za vrijeme velikih kušnja velikane, koji su opet u njoj oživili čistoću vjere i duh prvašnje revnosti. U XIII. vijeku na pr. šalje Bog sv. Franju i sv. Dominika, u XVI. sv. Ignacija, pa ti veliki ugodnici Božji ustavljaju silnu bujicu, za koju se činilo da će potkopati stijenu Petrovu i oboriti zgradu na njoj sazdanu.

Velika je opasnost prijetila Crkvi u razvratnom XI. vijeku, a opasnost je mogla da odvrati temeljita reforma cijele Crkve in capite et in membris (glave i udova).

Biskupi su bili većinom i zemaljski gospodari, a taj je državni položaj biskupa dao povoda kraljevima, da su se odveć često miješali u poslove imenovanja i namiještanja biskupa i drugih crkvenih dostojanstvenika. Na taj se način mnogo nevrjednih svećenika pope do biskupske stolice, jer kraljevi su više na to pazili, da li su biskupi više njima odani ili sv. Crkvi. A i kupovale se crkvene časti, što je uvelike rušilo red i disciplinu u Crkvi.

Tako na pr. u Njemačkoj neki nedostojni redovnik Robert